

M.A. Numminen

BAARIEN MIES

DOCENDO

**BAARIEN
MIES**

M.A. Numminen

BAARIEN MIES

DOCENDO

Copyright © Docendo Oy ja Man Productions Oy 2016

Tämän teoksen tekstin ja kuvien jäljentäminen ilman lupaa painamalla, monistamalla, skannaamalla tai muilla tavoin kielletään tekijänoikeuslain mukaisesti.

Kuvat © M.A. Numminen, Helena Vapaa, Jorma Virtanen ja Juhani Valli

Kansi: Jyri Alanne, etukannen (ja viereisen sivun) kuva: Helena Vapaa
Taitto: Matti Karhula
Docendo on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä.
Lönnrotinkatu 18 A, 00120 Helsinki
www.docendo.fi

ISBN 978-952-850-903-5

Painettu EU:ssa

Tuoteturvallisuuteen liittyvät tiedustelut:
tuotevastuu@docendo.fi

Kuinka Baarien mies -kirja syntyi

Ajatus lähteä kiertämään ympäri Suomea vierailien keskiolutbaareissa syntyi pääsiäisenä 1984, kun olin esiintymässä Tulikettu-hotellissa Sotkamossa. Kuljeskellessani nykyisen vaimoni kanssa Sotkamon keskustassa huomiomme kiinnittyi Lempin baariin. Vaikka olin jo 1950-luvun Somerolla tottunut linja-autoaseman kahvilaan, joka koulupoikien mielestä oli hauska paikka tupakansavuineen, pilsneerineen ja levyautomaatteineen, en ollut tullut aikaisemmin ajatelleeksi keskiolutbaareja suomalaisen eksotiikan edustajina.

Vajaat pari vuotta ideaa kehiteltyäni olin valmis toteuttamaan kaikkialle Suomeen ulottuneet käyntini keskiolutbaareissa. Ensimmäiseksi menin tamperelaiseen Hyhkyn baariin uudenvuodenpäivänä 1986, ja viimeinen kohde oli saman vuoden juhannuksena Föglön saarella, Ahvenanmaalla, sijaitseva Teckis Källare. Hankkeen vuoksi tuli käydyksi kaikkiaan 185 kunnassa ja 350 keskiolutbaarissa.

Renault 18:n mittariin kertyi 20 000 kilometriä. Joskus, jos en olisi muuten pystynyt lähtemään etäisiin paikkoihin, soitin etukäteen kunnan kulttuuritoimen johtajalle ja tarjouduin pitämään alakoululaisille lastenkonserтин. Lähes aina tarjouksesta ilahduttiin. Ja kun jänisettä oli pitänyt iloisen soittotuokion koulussa, hän muuttui alkoholipoliittiseksi tutkijaksi ja kiiruhti paikkakunnan keskiolutbaareihin. Näillä matkoilla, etenkin Koillismaalla ja Lapissa, vaimo oli autonkuljettajana.

Pari kertaa sattui niin, että ilta miesjoukossa vierähti ajateltua pitemmäksi lopulta päättyen vielä tanssiravintolaan jatkoille. Kun näin oli sattunut, vaimo kertoi aamulla, mitä oli juteltu, millaiset olivat baarien sisustukset ja minkälaisia paikalliset olutystävät olivat olleet.

Minä otin matkakirjoituskoneen esiin ja naputtelin kuulemani paperille.

Keskiolut oli vapautettu vuoden 1969 alusta, ja sitä saattoi sen jälkeen ostaa ruokakaupoista ja nauttia kahviloissa, jotka olivat hankkineet anniskeluluvan. Mutta yhteiskunnassa keskioluella oli epäilyttävä maine. Jos sitä tilasi tavallisessa ravintolassa, sai osakseen kummeksuntaa, ja pöytään tullessa pullossa saattoi havaita pölyttyneisyyttä.

Kirjaan pääsi mukaan 132 keskiolutbaaria. Valinnan perusteena oli riittävä omaperäisyys tai erityisen mieliin painunut tunnelma. Keski-Pohjanmaalta, jonka monissa kunnissa keskioluen anniskelu ja kauppamyynti oli kielletty, pääsi mukaan Kaustisen linja-autoaseman baari, koska siellä kokoontuivat ympäröivien kieltokuntien miehet neljäksi tunniksi turisemaan keskenään.

Kirjassa kuvatuista baareista on 2000-luvulla jäljellä enää muutama, ja niissäkin on täydet oikeudet. Keskiolutbaari oli kansanmiehen viimeinen saareke, jossa muuttuvan yhteiskunnan paine ei häirinnyt mielenrauhaa.

Kirja sai mediassa valtavan huomion. Parhaimmillaan sitä nimettiin Olut-Kalevalaksi. Vaikka tietenkään tämän kirjan julkaisu ei yksinään muuttanut suomalaisten olutkulttuuria, niin sen ilmestyminen osui yhteiskunnalliseen murrosvaiheeseen, jossa niin kutsuttu citykulttuuri ja nopeasti lisääntynyt matkailu sai etenkin nuoren väen juomatavat vaihtumaan lähemmäksi keskieurooppalaisia käytäntöjä.

Toukokuulla 2016

M.A. Numminen

Yksi Nummisen suosikkibaareista, Ruokala Sillankorva Toijalassa, lopetti toimintansa 1988. Perinteikäs talo sai purkutuomion kymmenisen vuotta myöhemmin. (JUHANI VALLI)

Sisällys

HYHKYN PIRTTI Tampere.....	13
KESTI-KULMA Tampere.....	14
JYRÄÄN BAARI Valkeakoski.....	17
KONTTIBAARI Korpilahti.....	18
KAHVILA-RAVINTOLA BOHÉME Riihimäki.....	20
RUOKABAARI Helsinki.....	22
KORSUBAARI Helsinki.....	26
JUSSIKULKIJA Kemijärvi.....	29
KUHMITSA Salla.....	30
LAPINPIRTTI ja TEBOILIN BAARI Savukoski.....	33
KANTABAARI Pelkosenniemi.....	36
PAILAKKA Rovaniemi.....	37
TL-GRILLI Ivalo.....	39
MALLASPUB Pälkäne.....	42
JUDITHIN BAARI Kausala.....	45
RIITAN BAARI Uusikylä.....	46
MIKAN MESTA Helsinki.....	48
VERLANHOVI Jaala.....	50
CAFE PARANA Kuopio.....	54
TAIVASSALON BAARI Taivassalo.....	55
HASSE'S PUB Turku.....	58
PARKINHOVI Turku.....	60
GRILLEN Tammisaari.....	62
BIRRABAARI Voikkaa.....	63

MATKABAARI ja KAHVIO Urjala	66
KATRIINA-KAHVILA Lammi.....	68
TUIKKU PUB Oulu.....	69
KUUDEN BAARIN KIERROS Turku.....	71
RAJASUOJA Varkaus.....	76
PIKA-BAARI Leppävirta	78
KAUPPAHALLIN KAHVILA Tampere.....	79
EIJASTIINA-KAHVILA Juankoski	82
TYYNEN BAARI Säyneinen.....	84
CAFETERIA JUKOLA Nurmes.....	85
CATISCA Loppi.....	87
KATRIINA-BAARI Mikkeli	89
RENGON PIRTTI Renko.....	92
BAARIN LOPPU	94
REISSUKAHVILA Mäntyharju	96
TORIBAARI Lieksa.....	98
KOLME KUKKOA Joensuu	100
MANTA ja PUTAAN KROUVI Pihtipudas.....	104
MUTTERIBAARI Helsinki.....	108
GRILLI BERTINA Helsinki.....	110
TULLIBAARI Pori.....	115
LÄNKIBAARI Länkipohja	117
KARI-BAARI Kemi.....	118
GRILLIBAARI Kaustinen	121

KAURIALAN BAARI Hämeenlinna.....	122
MIMMITEEKKI Muhos	123
KESKIKIERRE Vaala	125
TEHO-BAARI Lahti.....	126
KAHVILA-BAARI REIMARI Hailuoto	129
VIUHON BAARI Savonlinna.....	131
KUJANSUU BAARI Klamila.....	133
RUOKALA VINSSI Helsinki	137
BAARI ILLANSUU Vuohijärvi	139
LINJA BAARI Ilomantsi.....	141
EEKOON KAHVILA Ylämaa	142
SALVELAN BAARI Piikkiö	144
SOTAINVALIDIEN RUOKALA Kitee	145
AGHAN BAARI Inkeroinen.....	146
HAKKAPELIITTA-BAARI Tammela.....	148
MAJUT BAARI Sysmä.....	150
HARJUN BAARI Paltamo	152
RAUTAJÄRVEN KIEVARI Luopioinen	154
NELIAPILA Hyvinkää	156
TOTIN TUOPPI Loimaa.....	158
KAHVILA-RAVINTOLA VÄINÖLÄ Hartola	161
KOTKAN HELMI Kotka.....	162
TAKKO-BAARI Sonkajärvi.....	165
KULMA-BAARI Kinnula.....	167
PIKA-MOCCA Karhula	169
PONTUKSEN BAARI Lappeenranta	170

KAHVIBAARI Kannus	172
ALMAN BAARI Pokka	174
TUOPPI-KELLARI Iisalmi	176
PAULAN KAHVIO Tuulos	179
BAARI Isojoki	181
LEIVON-BAARI Leivonmäki	182
MIGNON Helsinki	184
KESKUSKAHVIO PUBI Toholampi	185
KESKUSKAHVILA Haapamäki	187
PIRTTI-BAARI Suolahti	189
UNTON BAARI Mäntyluoto	191
LOUNASBAARI Salo	193
TORIKAHVILA Oulu	195
RUOKALA SILLANKORVA Toijala	197
MAROCCO BAARI Ykspihlaja	200
MERI-BAARI Vaasa	201
RAUNIO BAARI Vaasa	203
LEHTOVAARAN BAARI Jalasjärvi	205
TECKIS KÄLLARE Föglö	207

Keskioluen juonti Nummisen vierailupaikkakunnilla.....	211
--	-----

Kieltokunnat	217
--------------------	-----

Keskioluen kieltoperusteita ja kiellon kumoamisperusteita.....	220
---	-----

Jälkisana	221
-----------------	-----

HYHKYN PIRTTI, Pispalan valtatie 54, Tampere (MAN)

HYHKYN PIRTTI

Tampere

Numminen oli sopinut ystävänsä Virrantaustan kanssa tapaamisesta uudenvuodenpäivänä. Otettaisiin olutta ja juteltaisiin mukavia.

Koska Virrantausta asui Hyhkyn kaupunginosassa, hän ehdotti kohtaamista kantabaarissaan Hyhkyn Pirtissä, kyllähän Numminen sen muistaisi, kun on yhdessä joskus oltukin siellä. Tietysti Numminen muisti, sehän on siinä aivan lähellä Nokialle ja Poriin johtavan tien risteystä. Niin, sen osoite on Pirkankatu 54. Kyllä Numminen löytäisi paikan.

Virrantausta istuskeli miesjoukossa katsomassa televisiosta mäenlaskukilpailuja, kun Numminen saapui baariin. Pekka Suorsa on tällä hetkellä ensimmäisenä, Virrantausta huudahti tervehdykseksi. Numminen käveli tiskille, katseli valikoimaa kylmäkaapin lasioven läpi: ylähyllä oli täynnä Lahden Sinistä, seuraava hylly tavallista Lahden kolmosta, pari pulloa vissiä, muutama limonadipullo. Yksi olut, Numminen pyysi.

Hyhkyn baari muistuttaa nykyaikaisen hotellin saunan pukuhuonetta. Seinät on vuorattu mäntylaudalla, katto samoin. Niin ikään pöydät ovat mäntyä, pirttimallia penkkeineen päivineen. Koska vielä tuulikaappikin on kuin majatalon suihkukoppi, niin löylyinen vaikutelma on mitä ilmeisin. Numminen kuvitteli kesää, jolloin baari olisi täynnä paidattomia miehiä...

Mutta nyt oli talvi. Nummisen ystävä Virrantausta sulautui täydellisesti muuhun asiakasjoukkoon. Kaikilla oli päällysvaatteet yllään. Ikkunan viereisessä nurkassa istuvalla miehellä oli karvalakki; sen alta tunkeutuivat esiin pitkät, tummat hiukset. Ikää miehellä oli arviolta päälle neljäkymmenen. Hänen vierustoverinaan oli hieman vanhempi mies, joka oli räätälin näköinen. Tätä vastapäätä taas istui vanhahko mies päässään punainen pipo. Neljäskin tuntematon istui pöydässä, hän oli noin 25-vuotias nuorukainen, joka hörppi keskiolutta yhtä hartaasti kuin kumppaninsa.

Nämä olivat Virrantaustan ystäviä. Hetken kuluttua he olivat myös Nummisen ystäviä. Baarin tunnelma oli kodikas ja eloisa. Seinustalla istuvat vanhemmat naiset vilkuilivat Nummista. Ihmiset istuivat kylki kyljessä, ja puheensorina täytti pienen huoneen.

Eikös jatketa kierrosta? Numminen kysyi Virrantaustalta. Virrantausta oli heti valmis. Missä jatketaan? Kestikulmassa!

KESTI-KULMA

Tampere

Numminen ja Virrantausta hyppäsivät bussista linja-autoaseman kohdalla. Kesti-Kulma nimittäin sijaitsee linja-autoasemaa vastapäätä, Hatanpään valtatie ja Vuolteenkadun kulmassa. Hatanpään valtatie puolelta ei kannattanut yrittää sisään, ennen pitkää, viimeistään kahden korttelin päästä olisi astunut poliisitaloon. Siellä tuskin olisi Nummiselle ja Virrantaustalle tarjottu keskiolutta. Oikea käynti Kesti-Kulmaan on Vuolteenkadun puolelta. Ikkunapenkeillä on runsaasti viherkasveja, etupäässä anopinkielä, joten ohikulkijoilta jää baarin asiakkaiden riemu näkemättä.

Numminen ja Virrantausta ostivat oluet ja asettuivat juomabaariin. Se on hevosenkengän muotoinen nurkkaus myyntitiskin oikealla puolella. Juomabaarissa on yhdeksän pyöreää, halkaisijaltaan kyynärän kokoista, yksijalkaista pöytää. Hevosenkengän oikealla puolella pöytiä on kuusi, vasemmalla kolme. Yleensä pöydissä istuu yksi mies kussakin. Tänäpä oli hieman ahtaampaa, juhlan kunniaksi.

Virrantausta ihasteli paikkaa, hän joka on kantapaikalleen uskollinen, ei ollut käynyt Kesti-Kulmassa kuin yhden kerran aikaisemmin. Numminen toisti hänelle baarinpitäjän kuuluisan lausahduksen paikastaan: ”Tämä on aina auki, niin kuin omistajansakin.” Omistaja oli joskus kertonut Nummiselle, että Kesti-Kulma on kiinni vain kolmena päivänä vuodessa, kaksi jouluna ja yhden juhannuksena. Muuten baari on avoinna 9–22.

Virrantausta huomasi vieressään vanhan tutun, nykyisin Tampereella asuvan miehen, joka oli alun perin Ikaalisista kuten Virrantaustakin. Mies oli nyt eläkkeellä ja Numminenkin tunsikin hänet hyvän-päivän-tuttuna, koska oli usein tavattu Kesti-Kulmassa. Ikaalisten mies oli aloittanut kiintoisaa muisteluaan nuoruutensa ilonpidosta, siitä kuinka kahdeksaan mieheen oli valmistettu sata litraa sahtia ja juotu sitä viikko. Kun naisia ei ollut mailla eikä halmeilla, miesten piti vääntää tanssia keskenään.

Tarinan oltua siirtymässä herkullisimpaan vaiheeseensa seuraan lyöttäytyi lehtimies, joka mainitsi olevansa Nummisen tuttu. Hän oli Nummisen Helsingin-asunnon entisen talonmiehen ystävä. Muistaako Numminen Keijon? Kyllä Numminen muisti, vaikka ei ollut nähnyt entistä talonmiestä ainakaan kuuteen vuoteen. Lehtimies oli nähnyt Keijon pari vuotta sitten. Keijo oli ollut käymässä Rovaniemellä. Ensin hän oli asunut Pohjanhiovissa. Sitten rahat olivat ehtyneet. Sen jälkeen Keijo oli muuttanut lehtimiehen asuntoon. Siellä miehet olivat yhdessä nautiskelleet itseään väkevämpää. Leikkisä kun oli luonteeltaan, lehtimies oli humalluttuaan pukeutunut Keijon poliisinpukuun ja lähtenyt

*KESTI-KULMA, Hatanpään valtatie ja Vuolteenkadun kulmaus,
Tampere (MAN)*

kadulle. Rovaniemen poliisit olivat nappaneet hänet autoonsa ja vieneet kuulusteltavaksi. Lehtimies oli saanut 500 mk sakkoa esiintymisestä humalaisena poliisina.

Sen paremmin Numminen kuin Virrantaustakaan ei ehtinyt esittää mielipidettään kerrotusta, kun Rauli Badding Somerjoen iskelmä "Laivat" alkoi soida ruokabaarin – Kesti-Kulman isomman salin – puolelta. Tämä sai lehtimiehen suin päin taritsemaan toista tositapausta. Lehtimies oli tavannut Somerjoen lepäilemästä Nummisen asunnon oven edestä. Hän oli kutsunut Somerjoen Keijon asuntoon. Hauskaa oli pidetty, ja vieras oli lähtenyt aamulla ennen kuin lehtimies, joka toimi sijaistalonmiehenä, heräsi. Kiintoisa tapaus, Numminen totesi, ja Virrantausta oli samaa mieltä. Lehtimiehen mukaan Somerjoki menestyy erittäin hyvin nykyisin. Numminen myönteli, Virrantausta lähti hakemaan uudet tuopilliset.

Seuralainen menossa oluelle. JYRÄÄN BAARI, Jyrääkatu 12–14, Valkeakoski (MAN)

M.A. NUMMISEN Baarien mies iski 80-luvun puolivälissä yhden sukupolven tajuntaan, ja siitä tuli kulttikirja, joka kourassa kierrettiin keskiolutkuppiloita ympäri Suomen nauttimassa tunnelmasta ja kolmannen veroluokan oluesta.

30 vuotta alkuperäisen julkaisunsa jälkeen Baarien mies ilmestyy nyt uudella esipuheella ja ennennäkemättömillä kuvilla täydennettynä juhlapainoksena. Se on yhä ”tosiofikiivinen romaani” ja veijaritarina 132 keskiolutbaarista, ja päähenkilö on yhä nimeltään Numminen.

Keskiolutbaarit ovat Suomesta liki kadonneet, ja tämä kirja on elävä muistomerkki niille ja niiden ihmisille. Yhtymäkohdat uusien sukupolvien olutkulttuuriin ovat silti selvät: oluen nauttimiseen liittyy aina hyvä seura. Nostetaan siis sille ”olut, pieni kahvi ja munkki”!

9 789528 509035

www.docendo.fi

ISBN 978-952-850-903-5

68.27